

ઉદેપૂરના રાણા રાજસિંહનાં નાટકનાં ગાયનો.

મોરબી આર્યસુબોધ નાટકમંડળીને માટે.

બનાવનાર

વાઘજી આશારામ-ઓજા.

મોરબી ઇંગ્રેજી, સ્કૂલના ફ. આ. મારેતર.

— આજીવી રહ્યો —

અમદાવાદમાં

મામાની હવેલી મધ્યે પુનાઈડ પ્રિન્ટિંગ અને

૪૦ એન્ડ કંપની "લિમિટેડ"ના પ્રેસમાં

રણછોડલાલ જંગારાએ છાપ્યાં.

સંવત ૧૯૪૩ — સને ૧૮૮૭.

કિંમત ૨ આના.

(ત્રય સ્વામીત્વના સર્વ હક કર્તાએ સ્વાધિન રાખ્યા છે.)

કર્તાની રજા સિવાય કોઈએ છપાવવું કે બજાવવું નહીં.

ઉદેપૂરના રાણા રાજસિંહનાં નાટકનાં ગાયનો.

મોરવી આર્યસુબોધ નાટકમંડળીને માટે.

અનાવનાર

વાઘજી આશારામ—ઓજા.

મોરબી ઇંગ્રેજી, રકૂલના. ફ. આ. ભારતર.

—❧ આટલી ર ❧—

અમદાવાદમાં

મામાની હુવેલી મધ્યે યુનાઇટેડ પ્રિન્ટિંગ અને
જી. એ. કંપની “લિમિટેડ”ના પ્રેસમાં
રણજીડલાલ જંગારાએ છાપ્યાં.

સંવત ૧૯૪૩ — સને ૧૮૮૭.

કિંમત ૨ આના.

(ત્રાંચ સ્વામીત્વના સર્વ હક કર્તાએ સ્વાધિન રાખ્યા છે.)

કર્તાની રજા સિવાય કોઈએ છપાવવું કે બજાવવું નહીં.

ઉદેપૂરના રાણા રાજસિંહનાં

નાટકનાં ગાયનો.

— ૧૦૩ —

મંગલાચરણ.

ગ્રંથકર્તા— (શ્રી જગદીશ્વરના સ્તુતિ કરેછે.)

ગીતિ.

સ્થૂળ શરીર નિપજાવ્યું, મલી પ્રેરણા તેં આપી ધણિ;
તેણે ખેલ રમ્યો આ, તેથી કર્વા તમેછો જગદીશ.
તવ આજ્ઞા વિણ એકે, આણું સ્વતંત્રજ ક્રિયા ન કરનારો;
નિમિત્ત આપો મુજને, અમાપ આભારીધું હરિ તારો.
દોરીછે વુજ હાથે, શરીર મનડું વુજ ચલવ્યું ચાલે.
એને માન અપાવો, અમાપ કરૂણા આભારો ભાળે;

સર્વ પાત્રો સાથે મળી સ્તુતિ કરેછે.

(છે જન પાળક ટાળક કુખનો) એ રાહ.

જય જગદીશા, અખીલ અધીશા,

પ્રણતપાલ પરમેશ્વરા.

છો એક અનાદિ સિદ્ધ હરી,

જ્યાં મનને વાણી વિરામી રહી.

સગુણ સરવ એ તારાં કામ,

નિર્ગુણમાં પણ તારું નામ;

કૃતીઓ અદભૂત કરી તમામ,

ધરા વિશે ધરણી ધરા, જય જગદીશા.
 તુજ કૃપા બળે જે કામ કરે,
 અહં કર્ચા નવ અભિમાન ધરે;
 પરાજય તે નહિ પામે નાથ,
 જેનો તમે ગ્રહોં છે હાથ.
 સત્ય હૃદયની રહોછો સાથ,
 એ નીતી તુજ મધરા, જય જગદીશા.
 આ રાણા કળની રાજ કયા,
 ઘો મતી બનૈ તે ખેલ યથા;
 આર્ય સુખોધને તુજ આધાર,
 તારાં બાળક જગદાધાર,
 બંધન કરીએ વારંવાર,
 પાત્ર જનો પરમેશ્વરા, જય જગદીશા.

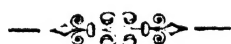
રાગ કલ્યાણ.

(શ્રી જગતપતી પ્રભુ આપ સન્મતિ) એ રાહ.

ધન્ય ભૂમિ મેવાડ, તારા સિંહો તણી ત્રાડ;	
રાણા રત્ને ઉપજાવિ, ભરતમાં જે રાડ—	ટેક.
રઘુવીર રણધીર પ્રતાપી, સ્ફૂર્જ્યંશી શૂર;	
પુત્ર તેમના લવથી ઉપજ્યા, રાણા જગમશહુર.	ધન્ય.
ગોહા રાણા યયા પ્રતાપી, ઈડર જીત્યા આપ;	
ગેહી લોટી કે ઘેજોટી, પડી જેહથી છાપ.	ધન્ય.
નવમી પેઠી યયા સુનામી, બાપા રાવજ નામ;	
ચિતોડ મહિ સ્થાપી ગાદી, જીતી રણસંગ્રામ.	ધન્ય.

ધન્ય બીમ લાખમથી તમને, રણમાં ઝૂઝ્યા મુખ્ય;
 અલાદીયો બહુ મર્યો ન દીઠું, પદમારાણી મુખ. ધન્ય.
 ઉરસિંહનો હમીર હીરો, ભરે આભથી બાથ;
 માલદેવ રઝળાવી ચિતોડ, કીધું પાધું હાથ. ધન્ય.
 મહા માન પાધું ઉપજાવ્યું, ભરતખંડમાં આપ;
 મહમદ કેદ કર્યોજે જો, કેવો કહું પ્રતાપ. ધન્ય.
 પૌત્ર તેહનો લાખો રાણો, તેવો બડ શૂરવીર;
 ત્રાહ પોકારી મહમદ લોદી, નાઠો મુકી ધીર. ધન્ય.
 સુતો સંહ જગાડ્યો લાખો, મેરવાડના લોક;
 ચુરેચુરા શીશોદીયાએ, કીધા મુકી પોક. ધન્ય.
 શું શૂરાવટ ચંદ્રસિંહની, રાઠોડપર તલવાર;
 જોધા રણમલ કાસળ કાઢ્યું, મોકળનાં મોસાળ. ધન્ય.
 નિજ ભાતાનું વેરજ વાળ્યું, રધુદેવ પવિત્ર;
 પિતા વચનથી તજ્યું પાટવીપદ, મહા ધર્મ ચરિત્ર. ધન્ય.
 માળવ સૈન્ય ચડ્યું મહમદનું, બીજેથી ગુજરાત;
 બાંધ્યા બત્રીશ કીલ્લા જો, ચિતોડ રક્ષણ માટ. ધન્ય.
 એવો કુંભો રાણો નામી, મીરાંનો ભરથાર;
 એક લાખ લશ્કરથી જો, કર્યો પુરક સંહાર. ધન્ય.
 ધન્ય રાયમલ રાણા પુજાને, મેવાડ નિર્મળ નામ;
 ગ્યાસુદીન હરાવી રાખ્યું, ધન્ય તારો સંગ્રામ. ધન્ય.
 મસ્તક છત્ર સરવનું કહીએ, રાણા સંગ સુરાજ;
 ઝૂઝ્યા બાબર સંમે જોવી, રાણા કુળની લાજ. ધન્ય.
 જેમલ પટ્ટા જેવા યાશે, કોણ મેવાડી વીર;
 પ્રતાપ રાણે કીર્તિ જગવી, અકબર સાથ સુધીર. ધન્ય.

મેવાડ ભૂમિ નમું માત હું, અકળ જનેતા આપ;
 પુત્રો પકબ્યા ઉદર વિશે તો, ઉગ્ર તેજને તાપ. ધન્ય-
 નથી અવર ભૂમિ નિપજબ્યા, સર્વ અજીત મહીપાળ;
 શીવાજી પણ નીપજ તારી, સુજત સિંહનો બાળ. ધન્ય-
 એક એકથી અધીક થયાછે, કેતાં વરણું કામ;
 હૃદવાળીછે રાજસિંહ તો, સર્વે પાડચું કામ. ધન્ય-
 મુગલ જોર ભાંગ્યું છે જોણે કીધાં હોંદુ કાજ;
 શરણ આપીયું ક્ષત્રિબાળાની, તો રાખી લાજ. ધન્ય-
 અરિત એનું તાટક રૂપે, રંગ ભૂમિપર ઈશ;
 ઈચ્છા આજ ભજવવા, પૂરણ કરેશો શ્રી જગદીશ. ધન્ય-

ઉદેપૂરના રાણા રાજસિંહના નાટકનાં ગાયનો.

— ૧૦૩ —

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.

“વિમળમતી, કાન્તા પ્રત્યે સતિના પ્રસંશાનું વિવેચન કરેછે.”
રાગ ખંભાત.

(અમરકુળ આગ્યું આ. એ ચાલ.)

સાંભળો બેનો સાચો આ, સતિનો શૃંગાર રે. ટેક.

અલંકારો એ અનુપમ, વસ્ત્ર સુંદર સાર રે. સાંભળો.

શીયળ તણી સુંદર, સાડી અંગે ધારી રે;

શર્મ રૂપિ ચોળી કરી, પરિધાન પ્યારી રે. સાંભળો.

પતિવૃતા છાપનો, અંબોડો રૂડો માથે રે,

પતી સેવા પુજા શોભે, છે કંકણો હાથે રે. સાંભળો.

આંખનું અંજન દ્રષ્ટી, અવર ન કરવાં રે;

પરધર ખંધન, ઝાંઝર પાથે ધરવાં રે. સાંભળો.

અનુકુળ બોલી, પીયુ કરવા પ્રસન્ન રે;

પતી પ્રસંશા વિવિધ, અલંકારો મન રે. સાંભળો.

કાન્તા— રામ કલ્યાણની ગજલ.

“શ્રી જગતપતી. એ રાહ”

શુણ બેની પ્યારી, ને ને થઈ સતિ નારી;

પતિને પ્રભુ જાણતી, તું જોને વિચારી. સુણ.

સીતા કુન્તી સુલોચના, અનેક સતી વિખ્યાત;

વરતી સર્વે તેમજ ભર્તૃ, વિના અવર નહીં વાત. સુણ.

આમય બેહુ એને સાચા, પતી અને જગદીશ;

પતિ રક્ષણથી દૈવ પડાવે, ત્યારે સાચા ધર્મ. સુણ.

નજોને પ્રભુ જાણ્યા દમયંતી, એકજ પતિ અનન્ય;

પતિ રમરણ તે કદી ન ચૂકી, સંકટમાં શુદ્ધ મન. સુણ.

જુઓ દ્રૌપદી પાંડવ જનની, સતી જે નિરમળ નાર;

દુઃખ દુર્ઘોષનથી પામી, તવ ક્રમે કીધી સાર. સુણ.

માટે એ સતિઓની રીતિ, રાખીને જગ માંય,

શિયળ તણું કરવું રક્ષણ ને, કંથ તણી સેવાય. સુણ.

વિમળમતી—

ધન્ય એની મારી, તુજ શીખ મેં દિલ ધરી;

પણ એ સતીયો કાંતા કાંઈક, કાચો તો ખરી. ટેક.

કેમ દ્રૌપદીએ સંહાર્યા નહિ, કૌરવને આપ;

જેથી એના પતિએ વેઠ્યા, વિદેશે વનના તાપ. ધન્ય.

ઇંદ્રજીતની સુલોચના, મહા સતી અતિ હુંશીયાર;

શત્રુ હાય કેમ પતિ શિર પોર્યું, ઘર બેસી રહી નાર. ધન્ય.

જુઓ અમારી એની શુરી, સૌનરાણીનાં કામ;

જઈ દિક્ષી ઉગાર્યો પતિને, સતિ તો એનું નામ. ધન્ય.

વણ હોમત હું સતી વડું નહીં, અમળા મિથ્યા નામ;

ટેક જાય ને પતિ રખડે, તો સતી તણું શું કામ. ધન્ય.

કાન્તા—

ગીતિ.

સતી સરવ એ સાચી, પણ હિંમતમાં ખરે કહું કાચી;

તુજ ક્ષત્રીવટ તુજમાં, રાજ તતુજ નોઈ તુજને રાચી.
 ધન્ય ધન્ય છે બેની, વિનોદ વાણી તારી સુખદાતા,
 શૂરાતન તુજ અંગે, બિરે પુત્રી તું થવીછું વીરમાતા.

વિમળદેવી—(રાગ ઇંદ્રસભાની ઢમની ગજલ.)

શુંણ કાંતા માહરો છે, એક એ વિચાર,
 યોગ્ય પતિ નો મળે તો, વરવા છું તૈયાર;
 કુળ ગૂણ રૂપ શીળ, અને વિદ્યાવંત,
 શુર વીર ક્ષત્રા પુત્ર, શોધવો છે કંથ.

કાન્તા—

એવો કંથ કદીક બેની, નો નહીં મળે,
 તારે કેમ કરોશ, વિમળા દેવી કહે ખરે;
 વળી કદી પિતા તમારા, લઈ બીજે દીએ,
 કેમ કરશે તારે લક્ષ, એ નો નવ લીએ,

વિમળદેવી—“કાન્તા પ્રત્યે વિમળા મનવડે સંકલ્પ કરેછે.”

પિહાગની ગજલ.

નો અમારું મનતું ધાર્યું, થાશે બેની સત્ય,
 અમને પુછી કરશે પિતા, માનશું એની મત્ય; ટેક.
 પછી તો બેની કહ્યુંછે તેમ, ધાર્યુંછે નકી,
 ભક્તિ કરવી શ્રી હરીની, આ કાયા થકી; નો.
 સુસ્તિદાતા શ્રી હરિ, ન જાવા વીસરી,
 જેની કૃપા થકી, રાજ ઘેર અવતરો; નો.

કાન્તા— (શીખામણ આપેછે.)

માઢની ગજલ.

હરિની સેવા માંહે કેમ, કાઢશેરે કાળ,

કુષ્ટ જોખન, નથી ત્યાં સુધી, આમ જોલો બાળ; હરિં
 પણ પતિ વિના પછી તો, નહીં બેની રડે,
 જો યુવા તું મારી મનકું, ઘાટ કંઈ ઘડે; હરિં
 સદ વિદ્યાને સારા ગ્રંથ, વાંચીએ અહીં,
 નીતિ ભોજન આપે પિતા, શુદ્ધ છે સહી; હરિં
 પછી તો પ્રભુ કંથ એક, સત્ય રે ચહો,
 જોડાં નિરમ્યાં હરિએ, નિયમ નવ કરે લહો; હરિં

વિમળદેવી—

રાગ ઉપનો.

આવો ઉત્તમ બોધ બેની, આપજો સદા,

કાન્તા તારે અલગ્ય હુંથી, નવ થવું કદા; આવો. ટેક

વિમળદેવી—“વિમળદેવીને કાન્તા અરસ પરસ યોગ્ય પતિ
 મળવાની વાત કરેછે, એ અરસામાં બીલના દીકરી પુરંધરી
 બીલના ઠાકોરનો એક પત્ર આપેછે, વાંચી કાન્તા પ્રત્યે
 પુરંધરીને ઠપકો દે છે.”

ગજગ.

(અરે લાલદેવ. એ રાહ.)

અરે કાન્તા આ શું રે, લાવી છે આમ,

કહાં ક્ષત્રી રાઠોડમાં, બીલ નામ;

કહાં પિતૃ મારા જે, માર પતિ,

કહાં બીલ ઠાકોર, શી આ ગતિ;

કાન્તા—(કાન્તા ધીરજ દર્શ, વિમળાનો ગુરસો સમાવેછે.)

રાગ ઉપરનો.

અરે વિમળ બા ન, અજ્ઞયેષ્ઠ થાઓ,

એના બોલ એવાજ, હોયે વચાઓ;

જેવું કુળ એનું છે, તેવા વિચાર,

એમાં દોષ એનો, નથીરે લગાર;
 વિચારોને જીએ, ભીલ એનોછે તાત,
 વળી ભીલડી, એક એનીછે માત;
 ખરું અભિમાન, અને સાચી ટેક,
 એવું કદી એમાં ન, હોયે રે છેક;
 નથી ક્ષત્રી કુધ, નથી બ્રહ્મ કુળ,
 નથી એ વણિક, વિચારી ને મૂળ.

ખીજી બે દાસીઓ—(હાડાજી શું કરો સાહસ. એ રાહ.)
 વિમળા ન કરો વિચાર એ, નીચમાં ન હોય બુદ્ધિ સારીરે. ટેક.
 ભીલની પુત્રી આછે પુરંધરી. જાત એની જીએને વિચારીરે;
 અમૃત કુળ ક્યાંથી આવશે એમાં, એતર જમીન મૂળ ખારીરે;
 સારી શિક્ષા બહુ દેતાં અમે પણ, બુદ્ધિ એની ગઈ ન નહારીરે.
 કેસરબા—(કેસરબા દિલ્હીના આદલાહ ઔરંગઝેબની હુરમ
 રૂપનગઢ પોતાનાં મા, બાપ, એન ઇલાદીને મળવા શાહ
 પાસે રજત માગે છે.)

રાગ ઇંદ્રસભાનો.

જોધપુર જાતાં એસી, ઇંતેજરી હે.
 ખાવીંદ દો રજા મુજે તો, દિલ કરારી હે;
 આપકે જાનાને મેં, હુવા હે વર્ષ બાર,
 એક વક્ત દો રજા હો, મુગલકે સરકાર.
 રૂપનગઢ ભણુ મેરી, મીલનેકી ઉમેદ;
 કાગદ લીખકે વો બુલાતી, કરતી હું નીમેદ.

ઔરંગઝેબ—(રજાને માટે આનાકાની કરેછે)
 દિલ લગી તેરસે મેરી, ક્યું જુદા મેં હોજ,
 એર હુકમ બહોત મગર, ખુશ મેં તુજસે હોજ;

તેરી સુરત તેરા બદન, લ્યાકત ક્યા હે તેરી,
 પુજસે શુદ્ધ પડના હોવે, તબ ખરાબી મેરી;
 તકલીફ એસી મત ઉઠાવો, હો મેરે દિલબન,
 રૂપનગઢ જાનાં બિચમે, મુલક હે વેરાન.

કેશરબા—નામદાર માસ એક, મુદત મુજકું દેઓ,
 હિલ મિલકે આર્જી ધધર, સચ સુકત લેઓ;
 એક વર્ત જાનાં એસા, દિલમે હે જર,
 ચાય તૈસા હોય મગર, ઘો રજ હજુર;
 મેરી માત બિણ મેરે, બાપુકે દેદાર,
 એક વખત કરકે આર્જી, ફેર મુજે કરાર.
 જો ન જાઈ તો મેરા દિલકું, ગમ ગિન્દી રહે,
 અજાપે દરિયાફ કરો, ફર ન બહોત હે.

કૌમારદેવી—(પોતાની દીકરી કેશરબાને મળે છે; દિક્રીના દર-
 બારની રીતભાત પૂછેછે.)

ગજલ.

(જણાવો શિવમકો. એ રાહ.)

કહો કેશરબા છોરે, પુત્રી સુખી;
 ગયાં દિક્રી માને, નિસારી મૂકી.
 થયાં વર્ષ બાર, ન લીધી સંભાળ,
 આબ્યાં આજ સાચો, જણાવીને ખ્યાર.
 કહો દિક્રી શાહ, તણી કેવી પ્રીત;
 કહો ત્હાંના દરબારની, કેવી રીત.
 નથી એવું રાજ, બહુ જેનું પુર;
 નમી તારા પિતાએ, દીધી જર.

નહી ઓઘું લગાડવું, બેની કાંઈ;
 નેપુર મારવાડે બ્યાં, બેડી સગાઈ.
 અરે એક પુત્રી અને બીજી ગાય,
 બહાં દોરી આપે, તહાં તે તો બાય.
 તમારો વિયોગ, કરે મુંને કરે;
 અરે પુત્રી ગઈ બ્યારથી, દિલ્લી શહેર.

કેશરબા—અહો અમાં તુંમ ના હોતાં દીજગીર;
 મજેમેં સદા વહાંકી, રીતિ અમીર.
 બડા દિલ્લી શાહ, બે મેરા હે ખાવિંદ;
 સદા મેહેરે ખારે, વો મેરે આધિન.
 સારા બર્તખંડ હે, જુસ્કી સલ્તનત;
 હુરમ હું મેં જુસ્કી, બડા બે તખ્ત.
 મેરા દિલ હે ઉસમેં, ન જુદા જરા;
 સદા ખાર મેરેમે, ઉસ્કા હરા.
 માનુ માત તેરા, સદા એહેશાન;
 દિલ્લી શાહકું દિની હે, જુગમે નિશાન.

કેશરબા—“વિમળદેવી કેશરબાની બેન છતાં મળવા ન
 આવી માટે કેશરબા પોતાની મા કૌમારદેવીને ક્રોધ-
 યુક્ત કહેછે.”

રાગ ઉપરનો.

અમાં મુજે મીલને, ગયે આઈ સખ;
 મેરી ભિણુ નાઈ, વો મ્યાહે સખખ.
 લીખાયા તુંમે, બહોત કરતી હે યાદ;
 મ્યું વિમલા નાઈ નહી હે, ઉસમેં ફિસાદ.

બારા વર્ષ પે મેં, આઈ અપને ગામ;

ક્યું મિલનાં બુઝી, યહ બિમલા તમામ.

કૌમારદેવી—“કેશર્યાને શાન્ત કરી વિમળા ન આવી તેનું
કારણ બતાવે છે.”

ગીતિ.

શુણુ પુત્રી કેશર્યા, વિમલા સદાય કરતી શીવ સેવા;

સ્નાન ધ્યાનને પુજા, કૌમા કરવાં ગમતાં શુભ એવાં.

તે માટે હજી નાવી, તો પણ નિશ્ચે આવે તુજ પાસે;

મોટી બેનને મળવા, નહિ કેમ આવે અંતર આશે.

વિમળદેવી—“શીવની પુજા વિધી પ્રમાણે કરી સ્તુતી કરેછે.”
દીડી.

સુણો શિવજી કહું હું, વિનતી આ ઉચારી;

નિશ્ચિન રહો તવ ધ્યાન, મુંને સુખકારી,

ક્ષત્રી નીતિ રીતિ, નવ તજું ત્રિપુરારી. સુણો. ટેક

સીતાનું સતીત્વ, આપણે મારે અંગે,

હામ આપણે હરજે, વિકટ દુઃખ પ્રસંગે;

ક્ષત્રી વિર મારે વરવો, એક હમંગે. સુણો.

શરીર પડે કદી પણ, ક્ષત્રી ટેક ન ત્યાગું,

શિયળ સાચવીને, તવ ધ્યાન વિશે શિવ લાગું;

શુદ્ધ ભક્તિ સુખથી, હું તમારી માગું. સુણો.

રાગ એમન કહ્યાણુ.

ગીરિનપતિ આ, વિનતી હમારી ગીરિજા, ટેક.

ચરણ કમલમાં મમ ચિત લાગો, ધુર્જટી ત્રિપુરારી;ગિરિજા.

અંદ્ર મૌલી શિવ મુક્તિ દાતા, સ્તુતિ સદા કહું પ્યારી. ગિ.

ક્ષત્રી બાળાનો અંકુર મુજ હૃદયે, દ્રઢ કરો વિષધારી. ગિ.

વિમળદેવી—(વિમળા શીવ પુજનમાં તક્ષીન છે. ત્યાં તેના બેન કેશરબા આવી શિવ પુજનની નીંદા કરી કહે છે કે, બેન એક હકતાલાને સમર ને આ કુંકર પથ્થરનાં પુજન છોડી દે! વિરમતી વિમળા એ સાંભળી ક્ષત્રી ટેક, નેક, સ્વાભિમાનથી ક્રોધ સાથે તેનો તિરસ્કાર કરે છે.)

રાગ.

(શુંણો દિલી તપ્ત ધરનાર, એ રાહ.)

તેવો જઈ કીધો દિલી વાસ,

રાઠોડ પુત્રી નથી રહી રે, ટેક.

તું વટકી તે તરક અવાસ; રાઠોડ.

તું બાદશાહની, યહધું બેગમ; રાઠોડ.

તુંને ક્ષત્રી નારીની નોય ગમ; રાઠોડ.

તું જમીધું તરક તણું અન, રાઠોડ.

તેથી અશુદ્ધ થયું છે તારું તન; રાઠોડ.

તારું જીએ નહિ આહીં દરશન, રાઠોડ.

તુંને જોતાં ઝેર વરસે છે મન; રાઠોડ.

જ્યારે પિતા નમ્યા, દિલી પતિ પાય. રાઠોડ.

તુંને હાજર કરીને, દીધી ત્યાંય; રાઠોડ.

તારે મરવું હતું, તેહ કાળ, રાઠોડ.

નોતી અડાવવી, તરકની ગાળ; રાઠોડ.

તું કૌલા રાણીની, યહ જોડ; રાઠોડ.

શુરા કરણને દીધી, જોણે ખોડ; રાઠોડ.

તુંને રાણુક દેવડી, વીર માત, રાઠોડ.

માદ નાવી લજવી છે, તે તો જાત; રાઠોડ.

તું ગઈ ને તુરક તણે સંગ,	રાકોડ.
તેથી બુદ્ધિ બગડી, તુજ અંગ;	રાકોડ.
તે સંભારી ન, વિરમતી નાર,	રાકોડ.
લાલખાંથી છટી, નેહ હુશિયાર;	રાકોડ.
તુંને ગમ્યાં બૈની, કિતાબ કુરાન,	રાકોડ.
મ્યાંથી નળે હીંદુ, શાસ્ત્ર ને પુરાણ;	રાકોડ.
તુંતે જાગે માટે બોલેછે શું બેન,	રાકોડ.
તારે મુંને નવ કેવાં ઘટે વેણ;	રાકોડ.
તેંબો મૂઝ્યું રજપૂત અભિમાન,	રાકોડ.
ધીક ધીક નીચ કરશું, ગુમાન.	રાકોડ.
કદી થઈ બાદશાહની બેગમ,	રાકોડ.
ધીક તજ તેતો, કૂળની શરમ;	રાકોડ.
હવે રજપુતાણીની, ગઈ છાપ,	રાકોડ.
તુંને તરકડીનો છે, ઇલકામ;	રાકોડ.

કેશરબા—અરે વટલી ધું, હાહા તેરી બેન,

બેગમ બાદશાહની સાચી રે;	ટેક.
પણ યાદ રાખજે તું તારાં વેણ,	બેગમ.
તું વાદ વદી, માહરે સંગાથ,	બેગમ.
તુંને સોંપાવું ને, તુરકને હાથ;	બેગમ.
તુંને કરે તેજ મુગલની નાર;	બેગમ.
તુંને કરે ને, અરામ ખુવાર,	બેગમ.
કમળત તુંને, કલમા પઠાવું,	બેગમ.
તુંને પાણી, ઈસલામનાં પીલાવું;	બેગમ.
તારી તોડાવું ને, ખરી ક્ષત્રી ટેક,	બેગમ.
તારે માટે ગોતું, નેજે શરબેક;	બેગમ.

આવી ચતુર મીયાંના, પગ ચાંપ, બેગમ.
 સદા કલમે, શરીર જપ જપ; બેગમ.
 તારાં કંકર, પથ્થરનાં પુજન, બેગમ.
 વણસાડી, નિમાજમાં જોડ મન; બેગમ.
 હવે અન્ન પાણી, આંહીનું હરામ, બેગમ.
 કરે દિલ્હી જઈ પેલું એક કામ; બેગમ.
 તારાં વચન સુણ્યાં છે, મેં આ કાળ, બેગમ.
 રોમ રોમ પ્રગટી છે મુંને ઝાળ; બેગમ.
 કરી પ્રતીગના, જુઝ દીલ્હી શેર, બેગમ.
 તે કુટુંબ માથે કીધો છે કેર. બેગમ.

દાસીઓ— (એક બેનોને આજ્ઞવતા કરેછે)
 (૨ે જરા સુનો તો સહી. એ ચાલ.)

૨ે બેનો વિચારો જરા, (૨) સંભારો આપનો સંબંધ હો
 વિચારો જરા; ટેક.

દાગ દોલમાં રાખો, પલટી જાય તોરે ધરા;
 આ શું ધારી બેકાં, ધંધો હો વિચારો જરા; સંભારો.
 કેશરબા તમે છો, મોટાં ને સુજાણુ ધણાં;
 વિમળા મૂકોને કુ હંદ, હો વિચારો જરા. સંભારો.

“દાસીની વિનતી ઉપર ધ્યાન ન દેતાં કેશરબા જાયછે
 ને વિમળદેવી પોતાની માને આ સર્વે વાતથી વાકેફ ક-
 રવા જાય છે.

— ❦ ❦ ❦ —

અંક ૨ જો.

સ્થળ—જયવતસિંહનું અંતઃપુર.

વિમળદેવી—(કેશરબા સાથે બનેલો હેવાલ પોતાની માનેકહેછે.)

(નવ રહ્યો જગત. એ રાહ.)

એણે કહ્યું વિમળા આશુંરે સુત્રે, કંકર પથ્થર લઈને શું પુજે. એણે. ટેક
છોડીદે પુજન આ પથ્થરનાં, નામ ખુદાનું દિવસમાં એક બ્રજે. એણે.
છોડ પ્રપંચ તું હીલ પાક રાખી, ધિક્કાર આવું ધ્યાન ધર્યુંછે. એણે.
ઠૌમારદેવી—“તે પછી કેશરખાને શું જવાબ દીધો?” એમ પૂછે-
છે તારે કહે છે.

વિમળા— રાગ ઉપરનો.

ભ્રષ્ટ થયું બેની અંગજ તારે,
તરકતું અબ, જમી તું નહારે; ભ્રષ્ટ. ટેક.
તેથી મતિ આવી, પુજને રે સુજે,
ક્ષત્રી અભિમાન, તે ખોયું તારે; ભ્રષ્ટ.
ધીક ધીક પુજને, મ્લેચ્છના ઘરમાં;
મરવું કમૂલ કર્યું ન કેમ સારે. ભ્રષ્ટ.
ઓરમાન બેન તું, મારી કેશરખા;
પણ પુજ બીજ, હથે કોઈ ન્યારે. ભ્રષ્ટ.

ઠૌમારદેવી—(શાઆશ છે; તુને પુત્રી !)

રાગ ઠુંમરી.

(માનુ રો રો ને અખીયાં લાલ ભષ.)

બલે વિર વચન પુત્રી, કીધાં તે એવાં. ટેક.

ઉદર મારે તેતો શોભાવ્યું, છોર પ્રગટો પુજ જેવાં;

ક્ષત્રી અભિમાન મૂક્યુંછે જેણે, ફીટકાર તેનેતો દેવા. ભષ.

વિમળા—“પોતાના પિતા અમરસિંહને વિમળા પ્રતિજ્ઞા કરે-

લો નિશ્ચય બહેર કરે છે.

લાવણી.

હું નહીંરે વરે (૨) ક્ષત્રી વીણ પુરુષજ અન્ય,

એ નિશ્ચય છે માહારો, શિર છત્ર ધારજી મન. હું નહીં.
 કદી શત્રુ કટકા (૨) આ શરીર તણા પિતૃ થાય,
 પુત્રી તમારી પેખજી, કદી તુરક થેર નહીં જાય. હું નહીં.
 શીદ નિર ખુઓ (૨) ક્ષત્રીનું નિરમળ નામ,
 એકને આપીએ તમે, બીજાનું શીદ હયો નામ. હું નહીં.
 કદી મેર ચળે (૨) ધૂ મંડલ તજે નિજ ધામ,
 સમુદ્ર મર્યાદા મુકે, પણ હું નહીં કરું એ કામ. હું નહીં.
 ભોરીંગ મણિ (૨) સિંહ મુચ્છ તણો જે વાળ,
 સતીનો પાલવ પામતાં, કો' કોણ ન પામે કાળ. હું નહીં.
 વાષેત્રા કરણ (૨) મેવાડ તણો જે પ્રતાપ,
 સંકટ બહુ બહુ તે સહ્યાં, પણ નમ્યા ન મુગલને આપ. હું નહીં.
જશવંતસિંહ— (રાગ ઇંદ્રસભાની ગજલનો.)

વીર વચન કાઢે પુત્રી, ધન્ય એની ટેક;
 કે શું પ્રીયા એને કહું, ક્ષત્રીનો વિવેક.
 ભલેજ યાય તારે પ્રીયા, દૈવ નિરમ્યું જેહ;
 મુગલ ભલે ચડીને આવે, ખોશું તારે દેહ.
 પણ આ બાળાને કુભાવી, કરવું નથી કામ;
 વિરે માતા આંધે વિમળા, જો તું એની હામ.
 માટે શોધી કાઢો કોઈ, યોગ્ય ક્ષત્રી વિર;
 લગ્ન સદ્ય કરીએ હવે, રાખવી ના ધીર.

કૌમારદેવી—

ઠીક છે વિચાર એહ, મુણોરે પ્રાણનાથ;
 વિરે પુરુષ કાઢો શોધી, સોપે જીને હાથ.
 વળી એવો પુરુષ જે, મુગલથી નવ ડરે,

કદીક વિધન થાય, પગલું માછું નવ ભરે.
 સૂર્યવંશી ચંદ્રવંશી, વરશે આણી વાર;
 માણસોને મુકી, શોધાએ ક્ષત્રિ કુમાર.

જરાવતસિંહ—

ગજલ.

(મેને ક્યા ગુહમ એ રાહ.)

વિલંબ એમાં કરવો નહીં, પ્રીયા મારી પ્રીયા મારી. ટેક.
 શોધોને સદ્ય પ્રસન્ન કરો, પુત્રી પ્યારી (૨) વિલંબ.
 નહીંતો કુશળ પ્રીયા ના થશે, છે વૈર ભારી (૨)
 કેશરબા ગઈ છે દિલ્લી વિશે, બુરૂં ધારી (૨) વિલંબ.

વિમળા—

સીહાનો કનરો.

આમ પિતુ મારા, શિલ્તે વિચારો;
 મૃત્યુ વિશેષ મુને, નથી ધારો. આમ. ટેક.
 વચન કટ્ટુ સુણી, કરોએ પ્રતિજ્ઞા;
 બોલ ન મિઠ્યા, થાશે હમારો. મૃત્યુ.
 યોગ્ય ક્ષત્રી વિર, મળશે તો વરશું;
 નહીંતો આ દેહ, નથી પિતુ પ્યારો. મૃત્યુ.

જરાવતસિંહ—(વિમળાની મરજીને આધીન થઈ જરાવતસિંહ
 ધીરજ દેહે.)

રાગ ઇંદ્રસભાની ગજલ.

ધન્ય બેન રહે તું ધન્ય, તારી જોઈ ટેક.
 મારો સ્વામિ શોધી તુજને, આપવી વિવેક;
 રૂડી રીતે પરણી બેન, કુશળ ઘેર જાય;
 એ ઇચ્છાજ છે હમારી, પ્રીય સુતા સદાય.

કુશરબા—“દિલગિરી યુક્ત રૂપનગદમાં થએલો તિરસ્કાર આ-
 રંગજેબને રોયત કરે છે.”

રાગ ઇંદ્રસભાનો.

જલતી હે ખાવિંદ, મેરે દીલમેં, યહ ચિરાક;
 મેં તુમારી બેગમ, ઉધર જા બની નાપાક.
 તુરક ઘરમે મેં બસી, મેરા ક્યા હે તિરસ્કાર;
 મેરી ભણ હે વિમલા, ઉભે દીયા મુજે ધિક્કાર.
 મને કસમ ખાયા ઉધર, તુજે દિલી ખુલાઈ;
 સમી બેગમ બાદશાહી, જો મલેચ પાની પાઈ.
 અરજ મેરી યહ હે ખાવિંદ, ઉરકુ અહીં ખુલાઓ;
 આપ ઉરકી સાથ, નિકા પડકે અહીં બીઠાઓ.

ઐયારંગજેખ—

“ધોરજ દેછે.”

રાગ ઉપરનો.

મત ફિકર હે રખો પ્યારી, રૂપનગઢ મેં જાઈ;
 નાકા ઉસસેં પડકે, તેરી સંગમેં બિઠાઈ.
 તેરી લુંડી જો ન કરે, તો તેરા હે કસમ;
 ઉસ બીના ન પીછા આઈ, મુગલકા તુખમ.
 રૂપનગઢકું કેતો કરે, જાકર જમીન દોસ્ત,
 બોલ ઉસસેં ક્યા મેં, જ્યાદે કરે તેં છોડ રોષ.
 હિંદુ કાકર ક્યા તે કરતે, બિન સમજ બકવાદ;
 ખખર મેં જા લજીંગા ઉરકા, રખ તેં પ્યારી યાદ.
 તેરા દિલકું દિલગીરી, સો મેરા દિલ બેચેન,
 ખુશ મોઝમે રહે તું પ્યારો, રખ તું દિલમેં ચેન.

વિમળા—“ક્ષત્રી વિના અવર પુરૂષ ન પરણવો તેવો નિશ્ચય
 વિમળમતી કાન્તા આગળ કરે છે.”

ગાયન.

(ક્ષત્રી કલંક એ રાગ.)

કદી શરીરના કટકા થાય, વિના ક્ષત્રી હું નહીં વહેરે. ટેક

કદી અગ્નિમાં, દેહ જલી જાય; વિના.

કદી ઉગે જો, પશ્ચિમ શર; વિના.

કદી ચાલે અવળાં, નદી પૂર; વિના.

કદી વિદ્વાન, કરે નીચ કામ; વિના.

કદી કાયર જો, જીતે સંગ્રામ; વિના.

કદી સમુદ્ર મૂકે, મર્યાદ; વિના.

કદી ધર્મ રાજ, નવ દીપે દાદ; વિના.

વિમળમતી—પોતાના પિતાએ ઐરંગઝેબ તરફથી આવેલું માગું કબ્જા રાખ્યું તેથી પોતે ઉદેપૂરના એક અટંકી પ્રતાપ રાણાના પૌત્ર રાજસિંહ, ક્ષત્રીનો અંકુર રાખી મુગલની સામે તકરાર લે તેવાછે; એવું જાણતી હતી તેથી પોતાની સખીને કહેછે કે, હે કાંતા હું આ એક વિનતિ પત્રીકા પ્રેમ સહિત રાણાને લખું છું. તે સાંભળ !!

લાવણી.

(મુઝે છોડ ચલા બનજનરા. એ રાહ.)

આ પત્ર વાંચજો પ્યારા, તમે ખબરજ લેજો મારા; ટેક-
લખીતંગ વિમળા દાસી, છું તવ દરજનની પ્યાસી;
છું રાઠોડની પુત્રી પ્યારા, તમે ખબરજ લેજો મારા; આ.
મુગલોથી કાગળ આવ્યો, મુજ પિતાને એણે ડરાવ્યો,
તેથી વિચાર કરે નહારા, તમે ખબરજ લેજો મારા; આ.
હે રાજ તમને વરીછું, એ મુગલોથી નથી ડરી હું,
સત્ય કરજો જોલ હમારા, તમે ખબરજ લેજો મારા; આ.
એણે વસંત પંચમી ધારી, છે લગ્ન તણી તૈયારી,
તે દિન પહોંચજો પ્યારા, તમે ખબરજ લેજો મારા; આ.
જેમ રક્ષણીએ પણ લીધું, તેમ મેં પણ અહીંયાં કીધું,

હે કાંત કમ્મ છો મારા, તમે ખખરજ લેજો મારા; આ.
 નિરવિર પૃથ્વીને દેખું, કોઈ માઈ પૂત નવ પેખું,
 એક રાણા નરછો ન્યારા તમે૦ આ.
 અરે મ્લેચ્છ જાતને વરખું, તે થકી બેહેતર છે મરખું,
 નહીં આવો યશો હત્યારા, તમે૦ આ.
 ક્ષત્રીનું તેજ સહું વામ્યું, અસ્તાંગત સધળે પામ્યું,
 એક તમે છો પ્રાણ હમારા, તમે૦ આ.
 મુગલોએ સૌને પાડ્યા, છો એક અટંકી રાણા;
 થયા ક્ષત્રી સરવ ખિચારા, તમે૦ આ.
 છો પ્રતાપના કૃણ દિવા, તમ સાથ ચહું છું વિવા,
 હે રાજસિંહ રદીયાળા, તમે૦ આ.
 શૂરવીર પિતાવણ બેઠી, કાકા ઓથે દુખવેઠી,
 જશવંત નથી જશવાળા, તમે૦ આ.
 એક રામસિંહના પક્ષ, મુજ પિતાના મિત્ર સુદક્ષ;
 નથી અવર કોઈ આધારા, તમે૦ આ.
 રાગ સોરઠ.

(પીડુ મારા વચને પળાંને એ રાહ.)

હે મેવાડના મહારાણારે, શૂરવિર ગણુંછું શાણા. ટેક.
 પૌત્ર તમે છો પ્રતાપ રાણાના, એક અટંકી ગણાણારે; શૂર.
 નહીં આવોતો નૃપ યશો હત્યારા, પ્રાણ મુજ તમથી અંધાણારે; શૂર.
 વસંત પંચમી જોરે વિતીતો, નામ તણાં ખોશો નાંણારે; શૂર.
 રાજસિંહનો બક્ષજ હુંછું, શીયાલ નર લોભાણારે; શૂર.
 શિખરણી વૃત.

ખરીદ્યાએ સૌને, મુગજ મુહીપાલે રજપૂતો,

દીધાં સૌનાં મૂલો, કર શિર ધર્યાંછે સરવજો.
તમોને હે રાણા, ખરીદ કરવાને મથી મર્યો,
તથાપિ તે હાર્યો, મૂલ દૈ હજી તે નથી શક્યો.

રાણા રાજસિંહ—‘‘રૂપનગદથી વિમળમતિનો પત્ર પ્રાપ્તિ
રાજસિંહને આપેછે. વાંચી પોંચા કરડી શરણુ દેવા હામ
ભીડે છે.’’

રાગ.

(ક્ષત્રી કલંક એ રાહ.)

અરે આવાં માંડ્યાં, ક્ષત્રી બચ્ચે કામ;
ક્ષત્રીમાં શું રે, આવી ખુટ્યું રે. ટેક.
ધીક ધીક નીતિ, કરોજો હરામ, ક્ષત્રી.
ધીક તુરકનાં, જઈ જમો અન્ન, ક્ષત્રી.
ધીક બેટી દઈ, રહોછો પ્રસન્ન, ક્ષત્રી.
અરે કહાં ગઈ, તમ શમશેર; ક્ષત્રી.
ધીક તરકડા, કરે માથે કેર, ક્ષત્રી.
બ્યારે વિધાતા આપેછે, વિર બાળ, ક્ષત્રી.
તેવી પુત્રીઓને, પડાવોછો કાળ; ક્ષત્રી.
શુંણો પૂર્વજોનાં, તમે પરાક્રમ, ક્ષત્રી.
મહા ભારતમાં થયાં જે રતન; ક્ષત્રી.
સાચો હોજી જો, લવ કૂળ અંશ, ક્ષત્રી.
કાડું જવનનો, જઈ નીરે વંશ; ક્ષત્રી.
રાજ બારોટ શું નથી, તમ પાસ, ક્ષત્રી.
નથી સાંભળતા, તેથી છતિહાસ; ક્ષત્રી.
વરે તુરકને જો એ, વનિતાય, ક્ષત્રી.
તો તો ધાવ્યો નથી, હું તો ક્ષત્રી માય; ક્ષત્રી.

વીરકળા—

રાગ ઉપરનો.

અરે શીદ એવો, લાવોછો વિચાર;
 ચતુર ચંદાવત ચડોરે. ટેક.
 વીર મુખે ઘટે નહીં, એ ઉચ્ચાર. ચતુર.
 રાણા તણા પટાવત, શૂરા મૂખ્ય, ચતુર.
 એવું સાંભળી થોભતાં નોય મુખ્ય; ચતુર.
 મારી પ્રીતને લગાડો ખોટો દોષ, ચતુર.
 કેમ સહન કરી ઉભા છો રોષ; ચતુર.
 સહુખ્યર પતિ શૂરવીરે તન, ચતુર.
 કામનીમાં ખોટું લગાડો ન મન; ચતુર.
 આ ભૂગોળપરે સહુ નરનાર, ચતુર.
 ધ્યાન આદી ભોગવેછે રે શૃંગાર; ચતુર.
 પણ સાચવવા ધર્મકિર્તિ ટેક, ચતુર.
 એવા પ્રસંગ મળે નહીં અનેક; ચતુર.
 વિચારોને મંદોદરીનાં વચન, ચતુર.
 જ્યારે ચડ્યો તેનો ઇંદ્રજીત તન; ચતુર.
 મહાભારતનો કરોરે વિચાર, ચતુર.
 જ્યારે ચડ્યો અભિમન્યુ કુમાર; ચતુર.
 તારે ઉત્તરામાં ન લોભાણો એહ, ચતુર.
 રામ અશ્વમેધે વિરસેન જોહ; ચતુર.
 જીવતાં છે કીર્તિ અમુલ્ય રતન, ચતુર.
 વધુ પડતાં છે સ્વર્ગે બુવન; ચતુર.
 મને અજગી ન જાણો ક્ષણું નાથ, ચતુર.
 જહાં હયો તહાં હું છું તમે સાથ; ચતુર.

કામ બુદ્ધિથી હું રોકું તો ધિક્કાર;   ચતુર.
 અરે કેમ એવો કરું હું ઉચ્ચાર;   ચતુર.
 હાય હાય હાડા કુળની હું બાળ,   ચતુર.
 તેને માથે રજે ચડાવતા ગાળ;   ચતુર.
 પણ એવો પ્રસંગ શું પ્રાણાધાર,   ચતુર.
 તેનો ખ્યાલ મુને આપશે આ વાર;   ચતુર.

વિરમતિ—“રાજસિંહની માતૃ વિરમતિ દાસી પ્રત્યે ક્ષત્રી
 પુત્રમાં કેવાં શુરાતન ઝળકી રહ્યાં છે તેની પ્રસંશા, તથા
 સમુદાય કહે છે.”

માલિની છંદ.

નહિં નહિં તનુ મારો, બુદ્ધથી જેહ બીધો,
 નહીં નહીં તનુ મારો, પાય પાછોજ દીધો;
 નહિ નહિ તનુ મારો, ભીરૂ થઈ બોલ ભાખ્યો,
 નહિ નહિ તનુ મારો, શત્રુનો દેશ સાંખ્યો;
 તનય નકીજ મારો. પાય પાછો ન દેશે;
 તનય નકીજ મારો, બુદ્ધમાં અગ્ર રેશે;
 તનય નકીજ મારો, પ્રાણ આશા ન આણે;
 તનય નકીજ મારો, વેરીઓ ધા વખાણે.

દાસી—“બાઈસાહેબ તારે એવા શુરવિરો કોણ કોણ થઈ ગયા?”

વિરમતિ— રાગ કલ્યાણની ગજલ.

“સલામ સલામ. ચાલ.”

મુણ હમારા તન, જે ભરતનાં રતન,
 માતાઓ શોભાવી, જેણે રહી રણે મગન;   મુણ.
 ભીભમ અમારા તન, અરજીત કુંતી તન,
 પૃથુરાજ કરણ બુઝી, રણ થયા પતન.   મુણ.

વવરાજ તન, અને રામચંદ્ર તન,
થઈ ગયા પ્રતાપ આગળ, નવ નમ્યા યવન. મુણ.

છંદ્રજીત તન તેવા, દ્રોણાચાર્ય તન;

ધુલ્લ વિશે સોંપ્યાં શિશ, આઈ કૌરવ અન. મુણ.

રાજસિંહ—(કચેરીમાંથી નિવૃત્ત થઈ રાજસિંહ પોતાની માતુ-
ને વિમળાના પત્રની હકિકત જાહેર કરે છે.)

ગજલ.

(અરેરે કૃત્ય આ શું. એ ચાલ.)

સંદેશો ક્ષત્રી સુતાએ કહાવ્યો,
વિચારતો વાત તેથી ન આવ્યો; સંદેશો.

રૂપનગઢથી પત્ર લખ્યો છે,
વીપ્ર સંગાથે વેગે પહોંચ્યો; સંદેશો.

એના પિતાએ ડરી મુગલથી,
દિલ્લીયકી શહ વરવા બોલાવ્યો; સંદેશો.

શુદ્ધ વનિતા ને વિર માતા,
અંકુરથી મુંને એણે તેડાવ્યો; સંદેશો.

નહી આવોતો હતા થશે લખેછે,
આપની આત્તા શીછે કહાવો; સંદેશો.

વસંત પંચમિથી વેલા આવો,
લગન તણો તહાં દિવસ ઠરાવ્યો; સંદેશો.

રાગ.

(જલદી લે ખાવાજી લોટ આપું, એ રાહ.)

કેમ કરું એમાં વિજંમ, પડું ક્ષત્રીના ધર્મથી,

પડું ક્ષત્રીના ધર્મથી કે, રાણાના કુળ કર્મથી; કેમ કરું.

પત્ર લખ્યો પ્રેમદાએ, જાણી ક્ષત્રી તન સહી, •
તે જો સાચો નવ કરે તો, નિરવિર થઈ મહી; કેમકરે.

ઈક્ષ્વાકુ કુળની કીર્તિ, અગમગેએ શુદ્ધ રહી,

તેને કલંક કેમ હું લાવું. તનુજ તેમનો હું થઈ; કેમકરે.

વિરમતી—“શરણાંગતને શરણ દેવામાં સંકલ્પ વિકલ્પ કરતાં
વિલંબ કૃપા એથી ક્ષત્રી શૂરત્વને તે એમ લગાડીએ પુત્ર!
એમ કહીને.

રાગ.

“ક્ષત્રી કલંક એ ચાલ.”

અરે એવું લખ્યું જ્યારે એહ બાળ,	
વિલંબ વિર, શાને કરે રે;	ટેક.
તારે જવું જીએ, તહાં તતકાળ;	વિલંબ.
અરે તૈયાર તું થ.જો, મારો તન;	વિલંબ.
ખરે વણસશે, ક્ષત્રીનું રતન;	વિલંબ.
આતો આવ્યો તુંને, ઉત્તમ પ્રસંગ;	વિલંબ.
રાખ્ય જઈ રણ વિશે, તુંતો રંગ;	વિલંબ.
પોએ આંહી પુજ, સમથેર હેક;	વિલંબ.
સાચું સેવ્યું તારે, જાણું મારું પેટ;	વિલંબ.
એમાં વિચાર ન, કર મારા તન;	વિલંબ.
કદી કરશે એહ, દેહનું પતન;	વિલંબ.
તારે હતા લાગશે, રાણાને કુળ;	વિલંબ.
કિર્તિ પૂર્વજોની, મળશે ધુળ	વિલંબ.

ચ્રંક ૩ જો.

સ્થળ—રૂપનગઢમાં વિમળાનો મહેલ.

કાન્તા—“રાણા રાજસિંહનો પ્રત્યુત્તર, વિમળા કાન્તા મુખથી સાંભળે છે.”

રાગ સોરઠ.

(તેતો ઘટમાં ઘર કીધું એ રાહ.)

વિમળા નવ કરશે ઉચ્ચાટ વહેલા આવશુંરે; ટેક.
પત્ર તમારો પહોંચ્યો પ્રીતે, લખ્યો તમે ક્ષત્રીની રીતે;
ખીરદ હમારું ખોઈ કુળ નહીં લખવશુંરે; વિમલા.
પ્રીય પ્રધાનને સાથે લઈને સદા અમે અધારૂં થઈને;
વસંત પંચમી વેળા નહીં, વિતાડશું રે; વિમલા.
જરાએ ચિંતા કરશે નહીં મન, મેવાડગાદી હજી સજીવન;
શીશીદીઆના સોગન નહીં, વણસાડશુંરે; વિમલા.

વિમળા—“રૂપનગઢ ઔરંગઝેબ તથા કેશરબા જાન લઈ આવી પહોંચ્યાં, કેશરબાને મળવા જવું પડશે. એવી ખબર એક દાસી અમરસિંહ તરફથી કહેશે તેથી વિમળા ચિંતાગૂસ્ત થઈ કશ્લામાં પડે છે.”

(એન ના પડે એ રાહ.)

દક્ષણી લાવણી.

કાન્તા કેમ થશે, નાથ હજીએ નાચારે;
પડતી કાળ જો નિહાળ, અલ્પ કાળ મુગલ જાળમાં
નકી ફસાયાં રે કાન્તા.

ક્ષત્રી ગણી લખ્યો, પત્ર પ્રીતથી મેં રે,

શુભ શે કરણ દેશે શરણ, ધર્માચરણ કષ્ટ હરણ;
પરાક્રમી ગવાયાં, કાન્તા.

ઓતરક બળે, દાહ અગ્નિ લાગ્યો રે;

વેરી મા બાપ, દિલમાં તાપ, દુઃખ અમાપ, પુરવ
પાપ ભાવીએ ભમાવ્યાં રે. કાન્તા.

કાન્તા—ફિકરના કલે, પ્રિય બેની મારી રે. ટેક.

આવે સુધિર, ક્ષત્રી વીર, રાખ ધીર પેર ચીર;

સજ થઇને કર તૈયારી રે. ફિકર.

કિર્ચિ નહીં તજે, પણ પોતાનું હારી રે;

વાંચી પત્ર, આવે અત્ર, ક્ષત્રી છત્ર, તું કલત્ર;

નહીં મૂકે વિસારી રે. ફિકર.

પત્રીકા ગર્હ, વિનતી તેં કરોછે રે;

ધારશે ઉર, એ છે શુર, જગમ શુર, વાટ દૂર છે

તું જો વિચારી રે. ફિકર.

વિમળા— “શિવની રત્નિ કરોછે.”

મેવાડો.

સહાય કરજે શંભુનાથ, નથી અબગાનો અવર ઉપાયરે. ટેક.

આરે વખત શિવ આકરોછે, સાચવજો શુલ્ય પાણ;

નહીં તો મસ્તક કમલ અરપશું, પ્યારા નહિ કરીએ પ્રાણ.

સહાય.

રાણા કુળના રાજસિંહના, અંતરમાં વસી આપ,

મોકલજો શિવ અમારી વારે, પ્રગટ્યો તનમાં તાપ; સહાય.

અંક ૪ થો.

વિમળા—“વસ્ત્રાલંકારે ધારણ કરી બેઠી છે ત્યાં રાજસિંહને દાસી પ્રવેશ કરાવે છે. વિમળા શતકાર ને પ્રેમ સહિત પતિને બેસાડી, ક્ષત્રી નેક ટેકનાં વિશેષણ દે છે.”

લાવણી.

(મુજ ઉપર મુજરી પિતા. એ રાહ.)

ધન્ય વિર પુત્ર છે, ધન્ય જનુની તમારી;
આવી યોગ્ય વખતમાં, ખખર લીધી છે હમારી.
અમે પત્ર લખ્યોતો, કૃળ રાણાના જાણી;
તમે આવ્યા રાખ્યું, નીજ પરિયાનું પાણી.
સહુ દિશા નીરખી પણ, નર કોઈ નજરે નાખ્યા;
શુદ્ધ ક્ષત્રી પુત્ર એક તમે, મુજ મન બાખ્યા.
હતી દિશા શુન્ય મારે, આ વખતે સ્વામિ;
હું મહા દરિયામાં હતી, નાવ તમ પામી.
આખું છે મુગલ દળ, એક તરફથી મોટું;
વળી બીજી તરફ, માખાપે ધાર્યું છે ખોટું.
તમે ગાય તણી કરી વાર, શરણ દીધું છે;
એક ક્ષત્રી અબળા, તણું કામ કીધું છે.
ધન્ય જણ્યાં રત્ન રત્નપૂત, જનુની આવાં;
જે શરણાંગતનાં પાલ, શરણ સુખ થાવા;
અરે બરતખંડના, રાય અને સૌ રાણા,
દીધા કન્યાઓ, ધુરક ઘેર વટલાણા;
ત્યારે શરણ હમારે, કોનું લેવું કો'ખારા,

એક ટેકવંત નર તમે, રદ્દાછો ન્યારા.
 આ રૂપનગદનું, રાજ ધણું છે નાનું;
 માખાપ થકી આ, કામ કર્યું છે છાનું.
 છે હાથ તમારે, રાણા હમારી લાજ;
 હવે ઉચિત્ત હોય તેમ, કરો વિચારી આજ.

રાજસિંહ—

ગજલ.

મારા ધર્મથી વિશેષ, મેં નથી કર્યું,
 પ્રીયાનાં ઉપકાર માનો, શરમ પામું હું;
 આવાં કામ પગલાં પ્રીયા, બહુ અમે ભર્યા,
 શિશોદીયાએ શિશ વહાલાં, ત્યાં નથી કર્યા;
 શસ્ત્ર મારાં સજ્જ બ્યાં લગી, ઘડ ઉપર છે શિશ,
 ત્યાં લગી તું ડર પ્રીયા ન, કોઈનો ધરીશ;
 ક્ષત્રીના અંકુર જુનથી, નથી ખર્ચા,
 કાયર નરના બોલ કોદી, કાને નવ ધર્યા;
 ક્ષત્રી નીતિ ક્ષત્રી ટેક, ક્ષત્રીનું અભિમાન,
 નામ નિર સાચું ગણીએ, શરીરનું શું કામ;
 અરે શું આવીયો છે એહ, શાહ ઐરંગઝેબ,
 હામ ધરી આવ્યો લેવા, ક્ષત્રીઓની એબ;
 ધોયે મોઢે કાઢું તો હું, રાણો રાજસિંહ,
 રાજ હંસણી શું જાશે, તરક હાથ દિન;
 વરશે શું એ મર્કટોને, ક્ષત્રી નારીઓ,
 મદદ શું ગયારે નાશી, હામ હારીઓ.

વિમળા—“રાજસિંહને ભોજન જમવા વિનતિ કરેછે.”

(રાજ કહ્યાણુ ઝીઝોટી.)

પ્રિયા મોરા ધારણુ કરે શૃંગારરી, અલ્પકાળ ઠેરો પતિ. ટેક.

જેને તમ સેવા કરે, રાખી પતિવ્રતનો આચાર;
 અંતર માં મારે માગેરે. તમે પ્રાણાધાર છો
 સિતાને જેમ રઘુપતિ, પ્રહલાદને નરસિંહ;
 એ રીતે રક્ષણ કર્યું, તમે માં રાણા રાજસિંહ;
 આઘ્યા મારી આગેરે. તમે પ્રાણાધાર છો

રાજસિંહ— શિખરણી.

ખરે હે વામાંગી કુદીન, વધુજો ઉત્તમ પ્રીયા;
 મળ્યાજો સુભાગ્યે, સરલ પ્રીય વાદી સુખ મયા.
 નહીં ઈચ્છું ક્યારે વદન શિશ આતો દુર થવા;
 સુધા પ્યાં શ્યામા, અધર થકી પાસું પ્રીય રમા.
 ખરે છોરે રંભા, વિર રસ વપુ ધારી વનિતા;
 ખરે આઘ્યાં છોરે, સુરજ કુળ શોભાય સવિતા.
 વદો વાણી પ્યારી, રૂપ રૂપ વિશે હંસ વરણી;
 અહો મુગ્ધા બાળા, અરન બન્ય મેવાડ ધરણી.

વિમળા—તમે જાણો રીતી, શૂરવિર સવિતા કુળ તણી;
 તમે જાણો નીતિ, અતુલિત વનિતા દુઃખ તણી.
 તમે આઘ્યા વેગે, હિત કર હમારી વિનતિથી;
 દીસો પૂરા પ્રેમી, વિલસિત સરવદા સુખ મયી.
 મારવાડી લાવણી.

(અચ્છા મેરી જાન સંગ ન છુટે.) એ રાહ.

પીયુ આપો સ્નેહ નિભાવશે નિત્યે, હાલ આહો જીવી પ્રીતિ.ટેક.
 આપ જનાનામાં મારા જીવી, અનેક દેખી વિસરે ચીતે.નિભા.
 તનમન માં આપ સરવજો, રાખ્યો પ્રીત રૂડી રીતે. નિભા.
 અળગી રાણાજી કરશે નહીં કદી, રાખ્યો સંગ સદા પ્રીતે નિ.

રાગ સોરઠ.

છે રાણા કુળની શીતીરે, અમને ખીવ પૂર્ણ પ્રતિતી. ટેક.
 અવર રાણીએ અનેક આપની,
 પ્યારા ન વિસારશે પ્રીતીરે. અમને.
 વિશામ રયાન એજ મેવાડ ભૂમિ,
 તમે જાણો અમારી સ્થિતીરે. અમને.

રાજસિંહ—

રાગ સોરઠ.

મેં શુભ્યાં વચન તમારારે, પ્રીયાએ તમે સૌથી પ્યારાં.
 શુભ શિળ રૂપ ને વીર વનિતા, ગણીએ ભાગ્ય હમારાં રે.
 દેખીને તમને નેત્રો વિઝસે, નહી કરીએ કદી ન્યારાં રે.
 કેશરબા—“અજ્ઞેપાલ બીજ કેશરબાનું હરણ એક પર્વતની
 ખીણમાં ઉતરી, બળાત્કારે કરવા નયછે. ત્યારે કેશરબા
 પોકાર કરેછે કે કોઈ શરણ આપો, કોઈ શરણ આપો!!
 આવા શબ્દ રાણાને કાને પડતાં હથિયાર આંધીજઈ
 તેના શિયળનું રક્ષણ કરી ફાંસામાંથી મુક્ત કરેછે. શ-
 રમીંદ થઈ પાપ પડી પ્રાર્થના કરેછે.)

લાવણી.

મેંને બિના સમજ (૨) પણ ઉઠાયા બડા કિસાદ,
 મેં અપરાધિ હું આપકી, કરના રાણાજી માફ. મેને.
 મેં દુશ્મનકે (૨) ઘરકી ઓરત મોજુદ,
 મેં શરત પડી હું કદમમે, સુનીયો રાણાજી ખુદ. મેને.
 તુંમ મારો મુજકુ, (૨) યા જીતી રખો રજપૂત;
 મેં બહોત સતાઈ બિમલાકુ, આફત લાઈ કર પુત. મેને.
 રાજસિંહ—(ધીરજ દઈ તેની બેનવિમળા પાસે લઈજવા કહેછે.)

અમિત હો તુંમ, કરું મેં સેવા, પીયા બોજન કીયે હે તૈયારી.
પુષ્પ બીવીધકે ગુથીત સુંદર, પરિધાન કરે કુંકમે હારરી. પ્રી.
હાત્રી રીતીતવ અમ ઇહાં રાજ, મેરે મહેલમેં કરે વિહારરી.
રાજસિંહ— સિંહાનો કનરો.

અહણ કરું આપો સ્નેહ નિર્મળથી,
પ્રસન્ન થાજ આરે હસ્ત કમળથી—ટેક.
તમે હો નવોદા કેન્દ્ર અભિસારીકા,
પ્રાપ્ત થયાં પુરવ પુન્ય કૃળથી. પ્રસન્ન થાઉ.
હસીત વદની હે મૃગ નયની,
મુંને કુખાબો મુખાપિત જલથી; પ્રસન્ન થાઉ.

વિમળા— રાગ સોરઠ મલાર.

યરકે ચિતકું કરવું શું પ્રીયા,
મુગલો દલ આવી પડ્યું રે અહીં—યરકે; ટેક.
સંદેશો આવે નકી, પ્રત્યુત્તર શું દેશું રે પ્રીયા;
હવે તમથી અમે ન થશું અલગાં,
અમે ચાલશું લઈને ચાલોરે જહાં—યરકે.

રાજસિંહ— બરવાની કુમરી,
મુગલોથી ડરો ન પ્રીયા રે તમે,
જવું છે અહીંથી એને જાણ કરી. મુમલો—ટેક.
થુંરે શુરાતન તારે હમારું,
ગુપ્ત જહાંએ અબજાને હરી; મુગલો.
ઘેરૂં રાખો તમે ચિતા વિસારો,
જેમ તેડાબા છે હામ ધરી; મુગલો.

વિમળા—“પોતાની સખી કાંતાને જાતી વખત કહેજે.

ભેરવી.

(અહો મારા પ્રાણુ દાતા એ રાહ.)

અહો મારી પ્યારી સખી, વિયોગ તારો થયે દુઃખકારી. ટેક.
 બાળ સ્નેહી મારી સુખ દુઃખ સહભાગી,
 વિરહઅગ્નિ મુંને બહુ બાળશે કાંતા તુજ પ્યારે; અહો.
 આભારી તારી બહુરે થઈછું, પીકુને મિલાવ્યા,
 તે અમ તારો જજી ન વિસારી: અહો મારી.
 કાંતા— “ગદ ગદ કુંઠે રોતી રોતી ગાયછે.”

ભેરવી.

(ચંદ્રમુખીને એકલો એ રાહ.)

હા ખેની તુંતો જાયછે, તારા પીકુને તું મળી. ટેક.
 સંતોષ એછે મુજને, સેવા કરજે સ્વામિની,
 સાસુ નણદીધી સદા રે'જે ત્યાં હેતથી બળી; હાખેની.
 વિયોગ તારો સાલશે, આવીશ ત્યાં હું કદી,
 રાણાજી પાય હું નમું,શરણે આછે મારી અલી;હાખેની.

—ૐૐૐ—

અંક ૫ મો.

વિમળા—“એક પહાડની બાજુએ વૃક્ષની છાંયા તજે ખેસતાં”
 રાસડો.

તમે પ્રાણાધારછો પાસ અમ શેનો લાગેરે. ટેક.
 વદન નિહાળું વેગથી, હર્ષ તણો નહીંપારે,
 ઉઠકા દિલમાં હતી, તે તો મળીયા હૈયાના હાર;
 મારા સુભાગ્યેરે; તમે પ્રાણાધાર છો
 પ્રીય એ ઈચ્છા માહરી, ઉદ્દેશ મોઝારે;

ગજલ.

(સરકાર રજા દીજીયે.)

મેરા ખાવીંદ પાસ દીલ્હી, મેં જાને ચહું,
 રાણાજી અર્જ એસા મેરી, સમ્ય દિલ્લે કહું.
 નેકી ઉસસે રખના યહ હે, નીતિકી રશમ,
 રાણાજી દિલ ખિચારીએ, મેં કહતી ખા કસમ,
 દિલ્હી શાહસે નિકા પઠી, મેં નામદાર,
 પાક દિલ્લ એક ઉસસે, રખનેકા ખિચાર.
 માન મરતખા મેરા, રખા તુંમને રાજન,
 એ એહશાન કમ ન જીલું, સચ કહું ખચન,
 રાણાજી યહ હે ખંદગી, મેરી ખુદાકી પાસ,
 તુંમારે જસે હોયે પેદા, શૂર જગમે ખાસ.
 વિમલાકી જોડી ક્ષત્રી, ખેટીએ ખને,
 સચા ધર્મ સો દીખાવે, સંકટ નવ ગીને.

ફેશરખા—

રાગ ઠાકૂરી

(ખીના થીયા રામકે, દેખે નહીં દીલકું કરારીહે. એરાહ.)
 અહો દીલજનન ક્યા નેકી, રાણાકે દીલું નીહારીહે.ટેક.
 ફસીમેં બીલકે હાથું, ફખીથી બડી જીનકે સાથું;
 હુઈ કમખખી ક્યા મેરી, જંગલમેં જાઈ નીકારીરે; અહો.
 ખરાબી કરનીથી મેરી, શરમ તજ હુવા બીલ ખેરી;
 ખુદાને મેહેરકી એસા, નજીક રાણાકી સ્વારી હે; અહો.
 પ્રકારા દીન હો જખમેં, શરન કોહ આરતકું દેવે,
 વહાંચલ રાજસિંહ આયા, નફટકી ધૂર ઉડારીહે; અહો.
 મંગમેં મુકામપે ચાલી, રાજસિંહકીની રખવાલી;

એસા દુશ્મન દાતા રાણા, તાહસે કયું બીગારીહે; અહો.
 મરતયા રખા મેરા એસા, આપકે પાસે રહે જેસા,
 જીગરકું જરા તાપ નાહી, એસી ક્યા રખી હમારીહે; અહો.
 ખાવીંદ ઉસ્સે ન રહો ન્યારે, અર્જહે કરો મુલેહ પ્યારે,
 ખડા નેક ટેકીહે રાણા, શત્રુતા સખી બીસારીહે; અહો.

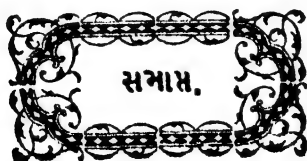
“એક્ષની સમાપ્તી બાદ એક ગાયન.”

(સૌ પાત્રો સાથે.)

રાગ કલ્યાણની ગજજ.

“સલામ, સલામ એ રાહ.”

વિજય વિજય વિજય, સદા પામળે વિજય;
 દંપતી આ જેવાં વિષ્ણે, પામળે વિજય. ટેક.
 મેવાડ ભૂમિનો વિજય, તેના વિરનો વિજય,
 વિજય રાણા કુળનો જે, આપતા આશ્રય; વિજય.
 શુદ્ધ સતીઓનો વિજય, વિમળમતિનો વિજય,
 શિર સાટે ધર્મ સાચવ્યો, ધરી નિશ્ચય; વિજય.
 આવા ક્ષત્રીનો વિજય, જે ધિર વિર ધર્મ રૂપ,
 કિર્તિ ઝગ મગેછે જેની, શુદ્ધને અનૂપ; વિજય.
 અમે માગીએ ક્ષમારે, સ્થાન પ્રેમે તો જવા,
 ગૃહસ્થો તસ્દી લેશો, અન્ય ખેલે આવવા; વિજય.

ગિહાગની ગજલ.

કેશરબા કાંધયે શંકા, નવ આશો; આમળા અંતર નહિ
અકળાશો; કેશરબા. ટેક.

દાત્રી નરોમાં કેવાંછે પાણી, તે તમે જોયો તમાશો. કેશર.

તમે પ્રસિદ્ધી કીધી હમારી, દાત્રીનો ધર્મ પ્રકાશ્યો. કેશર.

નથી દુશ્મનતા તમથું હમારે, શરણે દુઃખી કેમ થાશો. કેશર.

તમારે નિમિત્તે પામ્યો હું વિમલા, આભાર ઉલટો એઆસો. કે.

કસુર નથી આમાં કાંઈએ તમારી, વનિતા કાંઈ ન વિમાસો. કે.

વિમલા—“બેન કેશરબા શરમાશો નહી, તમારી ઈચ્છા અ-
નુસાર રાણાજી કરશે. દીલાસો.

ગજલ.

અરે પ્યારાં કેશરબા, આવો પાસ;

જરાએ શંકાશો ન, થાશો ઉદાસ.

છે દૈવની બની, ગતિ વિપરીત;

અરે આમ ક્યાંથી, બન્યું અઘટિત;

ધિરજ બેની રાખો, ન થવું દીલગીર;

સુખ દુઃખ માટે, ધડ્યું છે શરીર.

છો રે મોટાં બેન, હમારાં તમે;

નહી દોષ લેશો, છું છોરું અમો.

તમારી જે ઈચ્છા, હોય તે કહો;

અમો તેમ કરશુંજ સત્ય લહો.

કેશર—(ધન્ય છે બેન રાણાશ્રીને કે મારી જાતી લાજ રાખી.

હવે મારી ઈચ્છા દિલ્લી જઈ શાહને મળવાની છે.)

અરે બેની મુજકું. હવે હોતી શરમ ; .

દિલમે હે મરનાં, તેરી કસમ;
 મને બહોત પુજકુ, હો ખેતી સતાઈ;
 દિલ્હી શાહકુ સમઝાકર, મેતો લાઈ.
 એહિ અપરાધ, હે મેરો ખડો;
 રખે દાગ દીલમે તું રાખે ખડો;
 કહીદે મુંસે તેરા ગુનહા હે માઈ;
 તો દિલકું આરામ, હોવે જરાક.
 સચો તારો ટેક, સચાયા શુકત;
 તેરા દેવ પાસે, જો ખોલો વચન;
 એસા નેકી દેખી મેં, ક્ષત્રીમે આજ;
 નિભાવી તેરા ખાવીદે, મેરી લાજ.

રાજસિંહ—(કેશરબાને માન મર્તબા સાથે દિલ્હી મોકલવા
 નિશ્ચય કરેછે.)

(પ્રીય મિત્ર વિના. રાહ.)

લાવણી.

હું દિલમાં વાત વિચારું, દિલ્હી મોકલવા ધારું,
 છે દેવ તણી ગતિ ન્યારી, એ શાહ તણીછે નારી;
 એને રોકવી એહ ન સારું, દિલ્હી મોકલવા ધારું.
 શત્રુતા શાહથી મારે, તે રણખુમિ હોય બ્યારે,
 એ નાતિની રીત નિહાળુ. દીલ્હી
 જે બાજ વૃક્ષ હોય આગે, જે કાયર રણથી બાગે,
 અબજા પર વેર ન વાળું; દીલ્હી.

કેશરબા—“રાણાજી મારી પણ એન ઈચ્છા છે, તેજ આપે
 વિચારી તો ધન્યછે.”

જાહેર ખબર.

નિચે લખેલાં પુસ્તકો જેઓ સાહેબોને જોઈતાં હોય તે-
મણે બાવનગર, જુનાગઢ, જામનગર, રાજકોટ, ગોંડલ
વિમેરેના બુકસેલરો પાસેથી અથવા મોરબી આર્યસુબોધ
નાટક મંડળીનો મુકામ હોય ત્યાં તેના મેનેજર પાસેથી પાને
મોરબી તળપદમાં અંચકર્તા પાસેથી રોકડી કિમત મોકલી
મંગાવી લેવાં. જ્યાંપંથ મંગાવનારની સાથે કમીશનના
સમજુત પત્રદ્વારા કરવામાં આવશે.

કિમત-૩૧.આ.પા.

બર્નૅહરી નાટક મોટું-આવૃત્તિ ૨ જી	૧-૦-૦
સદર ગાયન.	૦-૨-૦
ચાંપરાજ નાટક મોટું.	૧-૦-૦
સદર ગાયન.	૦-૨-૦
ઉષા હરજી નાટકનાં ગાયન.	૦-૩-૦
કેદારસિંહ પરમારનાં નાટકનાં ગાયન.	૦-૨-૦
ઉદેપૂરના રાણા રાજસિંહનું મોટું નાટક.	૧-૦-૦
સદર ગાયનો.	૦-૨-૦
તીતા સ્વયંવર નાટકનાં ગાયન.	૦-૨-૦

૨સિંહ નાટક હવે પછી બહાર પડશે તેની કિમત
૫૧ રૂગાને પાછળથી રૂ૧) છે. જેઓને આહક
પણે લખી મોકલવું તા. ૨૨-૮-૮૭ મોરબી.

વાપજી આશારામ ઓઝા.

અંચકર્તા.

